

غلامِ کمتر داستانِ

عاشیق ادبیاتی

علیرضا ذیق

غلامِ کمتر داستانی

عاشیق ادبیاتی

ائشیدیب یازان : علیرضا ذیحق

الکترونیکی نوسخه : ۱۳۹۳

alirezazihagh@gmail.com

غلامِ کمتر داستانی

گنچن سابق لر ایصفهاندا ایکی تاجیر واریدی ، بیرری خواجه رحیم ایدی بیرری خواجه عبدالله . اونلار صیغه قارداش ایدیلار . بیر بیرلری نین دوزلویوندن اوقدر خوش لاری گلیمشدی کی هر هانسی مملکته گنت سه ایدیلر بیرلیکده گنده ردیلر . ائله اولموشدو کی پولامالا ثروته ده شریک اولموشدولار . آمما بیرگون هوشا گلدیلر و اوره ک لرنی دردی غم چولقلادی . گوردولر خزانه لری دولودی آمما اولادلاری یوخدور . اودور کی آلاهه قاپیسینا اوز گتیریب چیپلاق آیین لر بیتیریب آج قارین لار دیوردولار . ایکی رکعت ده حاجت نامازی قیلیب آلاهدان ایسته دیلر اونلاری کور پشمان قایتارمایا . خوداوند حقیقت بونلارین نذرینی قبول ائله دی و خانیملاری نین بطینه اوشاق دوشدو و مودت گلیب واخت یئیرنده خانیم لار بار حملین یثره قویاندا گوردولر ایکی سی ده اوغلان دی . عالیم لر آغ سقل لر ییغیشیب آد گنجه سی توتدولار . خواجه عبدالله ین اوغلونون آدین قویدولار " غلامِ کمتر " و خواجه رحیم ین اوغلونون آدین قویدولار " یوسف " . اونلارین آیاقلاری توتوب آغ قره نی سئچدیک ده گنتدیلر مکتبه . بیرگون مکتب دن گلنده گوردولر قفه ده بیر عاشیق شیرین صؤحبت آجیب دیر و سازینی دیلندیریر . او ساز چالیدیقجادا غلامِ کمترین بدنی گیزیلدیری . اوشاق لیق عالمی گنجدیلر ایچری و عاشیق دان سؤروشولار بو آیین ده کی نه دیر؟ دئی . بونون بیر آدی مونیس دیر بیر آدی همدم و بیر آدی دا ساز دیر . بیرری منیم کیمی اونو چؤره

ڪ آغا جي ائلي ييب مجلس لڙده دليل نصيحت دٿيه رڪي اهل عيالينا چؤره ڪ قازانا بيري ده گؤروسن يولو اوزاق دي اؤزونه همدم ائده رڪي هردن بير پنجه ووروب گؤيلو آچيلا . تاجيرلڙده سئوه رلر ڪي غريب اؤلڪه لڙده هردن دانيشديرالار . ايللر گئچسه ده غلامِ ڪمترين گؤزو ائله او سازدايدي . يوسف لا غلامِ ڪمتر بويويوب بوياباشا گلينجه خواجه عبدالله لا خواجه رحيم دئدي لر بيز گنده ڪ آلايه قايي سينا عيبادته و اونلار گئستين لر تيجارته .ايڪي سي ني ده چاغيرديلار و دئدي لر بو گونه جان بيز زحمت چڪيب قازانميشيق بوندان بئله نوبت سيزين دير . تاجير تجار لار لا دانيشميشيق ڪي اونلارلا سفره چيخاسيز . قفله قاطير يوكله ندي و ايسيرديلر حرڪت ائده لر ڪي غلامِ ڪمترين يادينا ساز دوشدو . تاجير باشينا دئدي لر دؤزون ڪي همن گليريڪ . يوسف لا غلامِ ڪمتر گئنديلر بير سازبند توڪانينا و بير ساز آليب قايدانا گؤردولر بير آز يوبانيب لار و ايسته ديلار ڪسمه يول گنده لر ڪي اويولدا اصفهان شاهي " سرو صناير " ين باغي وارايدى و ارڪڪ قيسمتي نين اورا دولانماسى قدغن ايدى . آما بونلار سايمادان ايسته ديلار باغين بو قايي سين دان گيريب او بيري قايي سيندان چيخالار ڪي " سرو صناير " ين گؤزو دوشدو اونلارا و قيزلارا هاى وئردى ڪي اونلارى توتون . قيزلار اونلارى سالديلار محاصره يه و اوووج لارى ايچينده ديك گؤتوروب آپارديلار سروصنايرين اوتاغينا . سرو صناير غلامِ ڪمتره باخينجا اونون محبت اوخون يئدى . غلامِ ڪمتر له يوسف نيگران ايديلار ڪي قيز دئدي الينده ڪي سازلار بير چال اوخو گؤروم نه جور اوخويورسان .

غلامِ ڪمتر ده سازا پنجه ووروب بئله دئدى :

دنديم ليلي م گليب توت اووساريندان

بوس بره سين توت اووساريندان

ايپڪ زولف لر ين توت اووساريندان

سرو صنايرتوتوب دور يار قوناغى

گؤيول درسين آلير يار سينه سين دن

کاتیب لر درس وئریر یار سینه سین دن
 آچیلیب چارپاز لار یار سینه سین دن
 سرو صنابرتوتوب دور یار قوناغی

غلام کمتر دئیہ ر ناز جمالینی
 گول اوزه بنزه در ناز جمالینی
 سررقیب گورمه سین ناز جمالینی
 سرو صنابرتوتوب دور یار قوناغی

سؤز غلام کمترین آغزیندان قورتولماق همی دایه کی گؤزو غلام کمتره دوشموشدو قیزی
 دومسوک له دی کی نییه جوایین وئرمی سن کی سرو صنابر اختیارین آل دن وئریب شابیلیتی
 نان دئیدی یثره . سورا اوزون تاپانا غلام کمتر دن کییم اولدوغونو و هارا گئتدی یینی
 سوروشوب دئدی نه قدر گلکه ییب سن یولونو گؤزله یه جه یم . آمما دایه سوزه سؤز قاتیب
 غلام کمتر سؤزون بیرین قانسا بیرین ده قانمادی . غلام کمترله یوسف اوتاکی ترک ائلدندہ
 دایه اونلارین دالیجا چیخب غلام کمتری چکیب بیر کنار اونا محبتین اعلان ائدیر کی غلام
 ی کمتر بیلہ سینه بیر سیللہ ویریر و اودا یالاندان دئییر کی سرو صنابری ائله بوگون آپاراجاق
 لار قیصریه کی اوردا تویون ائله سین لر و دئییر اگر منیم دالیمجا گلکه سه لئچه یم اونون
 باشینا اولسون . غلام کمترله یوسف اؤزلرینی تاجیرلره یئیره رکن غلام کمتر قالخیر آتین
 بئلینه کی من گندیره م قیصریه یه و ساز لا سؤزلہ اونلارا بئله دئییر :

باشینا دؤنوم صف چکن تاجیرلر
 سورسا آتام دئین گئتدی قیصره
 ییغسین مال ماتاحین ائیلہ سین خرید
 یازسین بیاض لارا ویرسین دفتره

من گنديره م گۆزنيڪمه سين يولوما
 اجل گلسه چاره يوخدور اؤلومه
 هردن كي معشوقه م دوشور ياديمه
 تيتره شير بدنيم دوشور لرزه يه

باخين دا سيز من فقيرين سؤزونه
 سينه مه چڪيله ن عشقين كؤزونه
 سرو صنابر جلال شاهين تڪ قيزي
 دئين ساليب من غلام ڪمتره

تاجيرلر دئدى لر قايت ائله اؤزون آتان دان ايدين آل كي چوخ يول دئييل آما غلام ڪمتر
 قولاق آسماييب ايستير دوشه يولا كي يوسف دئدى : " دوبردين داغيلماسين عم اوغلو هارا
 تڪ گنديرسن كي اؤلسه ك ده بير ايڪ قالساق دا . دؤز من ده گليم . " نه بيليرلر گئجه دير
 نه بيليرلر گونوزدور و تowa دوشوب آت سورورلر كي بيريرده داغلارين آراسيندا دومان
 قالخيب هاوا چن له نير و بير بير لرين ايتيريرلر . هره سي بير يولونان گندير . دئمه غلام ڪمتر
 دوز يولو گندير ويوسف آزيب حرامى لره سارى گندير . حرامى لر گؤردولر بير تڪ آتلى
 گلير كي آينى باشى قيزيل جواهيرات ايچينده غرق دى و بير بير لرينه هاى وئريب اونو توتان
 كيمي آينى باشين سويوب آپارديلار حرامى باشى نين خيدمتينه . حرامى باشى دستور وئردى
 مير غضبه اونون باشين كس كي يوسفون گؤزوندن ياش باهار بولودو تكين آخاراق بو
 سؤزلرى دئدى :

باشينا دؤندويوم اى گؤزل آغا
 آغاچان اؤز ايسته دى ين باغيشلا
 جانيمي قيلارام جانان صاداغا
 آغاچان اؤز ايسته دى ين باغيشلا

اؤلدورسه ز منی گر قانلاریم آخار
قانلاریم یئرین دن مُشک عنبر قوخار
آنام آغلار باجیم یوللارا باخار
آغاچان اؤز ایسته دی یین باغیشلا

فله یین آلین دن گلدیم امانه
گوروم دولاناردی بئله زمانه
یوسوف دئیہ ر باخ بیر چرخ زمانه
آغاچان اؤز ایسته دی یین باغیشلا

بونو دئیہ نده حرامی باشی نین چوخ سئودگی بیر قوجا ننه سی وار ایدی کی مجسم اولدو
گوزونون قاباغیندا و آدینی سؤروشوب دندی ایکی یول وار قاباغیندا یا گرک اؤلدوره ک
سنی یا کی خنجری میر غضب دن آلیب قالاسان بوردا جلالیق ائده سن . یوسوف گوردو
مجبوردی و قبول ائله دی .

ایشیده ک غلام ی کمتر دن کی نه بیلیر گئجه دی نه بیلیر گونوزدور و یوسوفو ایتیرسه ده
سورعتی نن گئدیری . یئتیریر "قارص" شاهی قیزی نین باغینا . قیز اوتورموشدو اوست مرتبه
دن تاماشا ائلیردی کی گوردو بیر تک آتلی گلیر . یاخجی باخیب غلام کمتری گورونجه
محبت اوخون یئدی و دایه سین یوللادی کی گئت اونو باغا دعوت ائت . گون چکیلیب
گئدیر او قَدَر قالمیر و بو بوردان گئت سه بیزیم اوچون عاییب اولور . غلام کمتر باغدان
ایچری گیریر و قیزلار اونا سلام وئریرلر . سورا قارص شاهی قیزی "سلاطین پری" نین
ایشاره سیله ایستیرلر غلام کمتری آپارالار اونون یانینا . غلام کمتر گوردو باغ دئیہ نده ائله
بیل بهشت دی . گول گولاب عطیر قوخوسو آدمی سرخوش و مست ائلیر . قولام لارغلام
کمترین آتین توتوب اؤزو پیلله لردن چیخدی اوسته . پرده نی آلی نن وئردی کنار و قدم

قویاندا اوتاغا گۆزو ساتاشدی قیزا . گۆردو عینی سرو صنابر دی آمما بو بوی دا بیر آز اوجادی
 . سلاطین پری ایله چی یین به چی یین اوتور اراق غلامِ کمتر سازی دوشونه چکه رک دئدی
 اجازه وئرسن بیر نیچه سۆزوم وار عرض ائلی ییم :

چیخدیم شهر ایصفهاندا

گوزاریم دوشدو بو قارصا

آمه رم دیل دن دوداقدان

هرکس یاری نیشان وئرسه

سلاطین پری ده اونون سۆزونون جوابینی بئله وئردی :

خبر آلسان من دئییه رم

آئله شیب بوراده قالسان

دیل نن دوداغین یئییه رم

بیر گنجیه مهمانیم اولسان

سورا غلامِ کمتره دئدی نیشانلین کیم دی هاردان دی ؟ غلامِ کمتر ده بئله دئدی :

گۆزه ل لرین محبوبودی

سینه م ده عشقین اودودی

سرو صنابر آدی دی

هرکس یاری نیشان وئرسه

سرو صنابرین گۆزه ل لی یی نین تعریفی نی بو قیز ائشیت میشدی و دئدی قولاق آس گۆر نه
 دئییره م :

بولبول لرین گولشانی یام

شیرین دیلی نین قوربان یام

سرو صنابر یارینام

بیر گنجیه مهمانیم اولسان

غلامِ کمتر دندی سن سرو صنابر دئیل سن و او سوروشدو بیه سرو صنابر نه جوردی کی
جوابندا بئله دندی :

" کمتر " دردین دن خسته دی

اینتیظار یوللار اوسته دی

سئوگی نین بویو بسته دی

هر کس یاری نیشان وئرسه

غلامِ کمتر قیزین اوره یین اوخوموشدو و دندی سنی ده آلام آما بیر اوزون تانیت گوروم
کیم سن ؟ ساطین پری بئله دندی :

درویش لر دئیله لر درد

یولوندا قویموشام سری

آدیم دی سلاطین پری

لوطف ائیلله ییب منی آلسان

غلامِ کمتر دندی گندیرم سرو صنابر داليجا آما سوز وئیره م اگر باهارا جان قاییت سام سنی
ده گؤتوره م . باهارا جان قاییت ماسام بیل کی ایتیب باتمی شام و داها یولومو گؤزله مه . اوچ
گون قالاندان سورا دوردونجو گون حرکت ائله دی . چوخ گئندن سورا یئتیردی بیر یثره
داغین آته یینه . هم آت یورولموشدو هم اوزو . بیر بولاق وارایدی یئندی اونون کنارینا و آتی
سواراننان سورا آل اوزونه صفا وئریب بیر کولون دیینده اوزاندی . آت چیمن ده یاییلیدی و
اونو بالا - بالا غم یوخوسو آپاریدی . تزه گوزون قویموشدو گوزونون اوستونه کی غم
یوخوسو گؤتوردو بیلله سین . یوخودا گوردو کی دونیالارین ضامینی و شاهیدی مولا اونون
باشی نین اوستون آلدی . گوزون آچاندا گوردو بیر نورانی سید دی کسب باشی نین اوستون .
الین سالدی تپه سین دن یئندیردی جمالیندان و کمریندن رد ائلی ییب سایه سالاراق بصیرت
پرده سی گوزونون اؤنون دن گؤتور لند ی . دندی : " اوغول باخ بارماق لاریمین آراسیندان و
قیصریه نی گؤر . اوباخارکن سورا نظرینه بیر باغ گلدی و باغین قصرینده بیر گؤزه ل کی

گۆزلىرى مىثلى آھو گۆزى و ياناقلارى قىزىل گولون اطلسى و ھاشىمى خاللار قاشى نان گۆزون آراسىندا دېقە دە بىر رەنگ اولور دان اولدوزو كىمى مىليون قىيمتى . قىزىن زولف لرى تۆكولوب او چى يىن دن بو چى يىنە كى مولادندى اونون آدى " ترلالە " دى و سەنە بوتا وئىلىب . نئجە كى سەن اونو گۆردون بو دېقە اودا سەنى گۆردو و يولونا باخىر . سەرۇ سلاطين دە قالىپ اىصفهاندا و او داىە سەنە يالان سۆيلە يىپ . " غلام كمتَر يوخودان قوغزاناركن گۆردو ھىچ كەس يوخدو . يىرىن دن دوردى و آتىن جىلووون ووردى آغزىنا و قالخدى آتىن بىلىنە . داغى قوغزاندى اوستە سارى و آشاغى باخاندا گۆردو قاباقدا بىر دروازە گۆرسە نىر . غلام كمتَر اۋزون يىتىردى دروازە نىن يانىنا . او يىتيرە نە ال آياق چىكىلمىش دى و گون باتماق دايدى . ترلالە دە شىرىن بىر يوخويا گىتىمىشىدى و گۆروردو كى غلام كمتَر گلير اونا سارى كى آلين اوزاتدى اوننان گۆرۈشە كى آلې دىدى مېزە و بولور بىر گولدان دوشوب سىناركن سىسەنە يوخودان آيىلدى . ترلالە قىشقىردى و داىە سى اىچرى گىرە ركن گۆردو قىزىن رەنگى ھەردن بىر حالا دۇنور . گاه بوزارير گاه قرە لير . قىز دىدى او اوغلانى كى نئچە گون بوننان قاباق يوخودا گۆرۈمۈشەدوم يىنە گەلدى يوخوما . ايندى اولان اولدو گىنچەن گىنچەدى او كوزە نى گۆتۈر گىت دروازە نىن يانىنا كى بولاقدان سىرىن سو گىتيرە سەن . داىە اۋزونو بولغا يىتيرىندە بىر جوان گۆردو كى بورانىن آدمالارىندان دىيىل دى . داىە سورۇشەدو سەن كىم سەن ھاردان گىلىپ سەن كى غلام كمتَر بىلە دىدى :

باشىنا دۇندويوم خانىم

ياردان اۋتور سەرگەردانم

سەنە قورىبان شىرىن جانىم

ياردان اۋتور سەرگەردانم

بو مەن فەقىرىن سۆزۈدور

سىنە مەن دە عشقىن كۆزۈدور

او جمال شاهین قیزی دی
یاردان اؤتور سرگردانم

کمترم اشیت ناله می
آهیم یاندرار عالمی
آغلار قویموشام آنامی
یاردان اؤتور سرگردانم
دایه قهقهه چکیب گولده و دئدی موشتولوغومو وئر کی یاردا سنین یولون گۆزله ییر و اونون
سۆزلری نین قاباغیندا بو سۆزلری دئدی :

باشینا دؤندویوم جوان
یارین گولشان باغیندادی
سنه قوربان اؤزوم جوان
یارین گولشان باغیندادی

من اوخورام شعر و غزل
اؤزگه لره سالما نظر
سن دئدی یین او گۆزه ل
یارین گولشان باغیندادی

اینجه لرین اینجه سی یم
قیزیل گوللر سایه سی یم
من او قیزین دایه سی یم

یارین گولشان باغیندادی

غلامِ ی کمتر دؤشندی دایه نین قیچ لارینا کی تئز منی یئتیر اونا . دایه قاباقدا گئدیر غلامِ کمتر دالدا . غلامِ کمتری گنجیتدی باغا و دندی او گوللرین دالیندا اول کی هازامان من سسله دیم گل یوخاری . دایه گئدیب ترلاله یه موژده وئره رکن سسلندی بویور خوش گلیسن سن . غلامِ کمتر تر تله سیک ایچری گیره رکن تا قیزین گوزو ساتاشدی اونا اوژوندن گئتدی و کنیز دایه لر تۆکولدولر باشینا . ترلاله هاندان گئزدن اوژونه گلیب قولون سالدی غلامِ کمترین بویونو و غلامِ ی کمتر قیزا بو سؤزلری دئدی :

قاشین قاره گوزون آله اوژون شوخ

قوربان اوللام گؤزه ل او قامته من

بیر ساعات گورمه سم آلا گوزونی

یقین بیل باتارام قیامته من

اوقولاج قوللارین گول بوداغی دیر

آلما یاناقلارین نورس ساقی دیر

هلالی قاشلارین کعبه طاقی دیر

هر گون گل لم اونا زیارته من

جمالین بنزه تدیم گول خرمنینه

خاللارین تشبیه دیر دور معدنینه

هر باخاندا آغ سیننه نین بندینه

یقین شاه اولورام ولایتیه من

فقیر کمتر حق دن چکر مئی

دوست دوستونان دائمی قورار اولفتی
 او قاشلارین اوخ آتماق دیر عادتى
 قوربان اوللام گۆزه ل عادته من
 ترلاله ده جوشا گلیب اوره ییندن بیر قاطار سؤز چاغلادی و بئله دئدی :

باشینا دؤندویوم آلا گؤزلو جوان
 آلا گؤزلوم ، منیم یاریم خوش گلدین
 گلدى یین یوللارا کسپل لم قوربان
 آلا گؤزلو وفاداریم خوش گلدین

قره دیر قاشلارین آلا دیر گؤزون
 اوروییمه ووروب دى دویونلو کؤزون
 سنه قوربان ائتسین ترلاله اؤزون
 آلا گؤزلو وفاداریم خوش گلدین

رشید دیر قامتین گؤزلرین آله
 سنین دردین منی بو حاله ساله
 سنه قورباندى بو فقیر ترلاله
 آلا گؤزلو وفاداریم خوش گلدین

ترلاله قیزلاری تۆکدو ائشی یه کی غلام ی کمترله بیر آز خلوت ائده کی دایه دایاندی قاپی
 نین قاباغیندا کی ایلا بیلا گئت مه رم . قیز اوستونه هیس له نرکن دایه ده عداوت باشلایب
 گئندى جمال شاهین حوضورنا کی قیزین بیر اوغلان گتیریب . جمال شاه دئدی کس چپلین
 بیرى چپل کی دایه دئدی ایناماساز آدم یوللایین باخسین لار . جمال شاه قولام لارا دستور
 وئردى کی گئندیز گؤردوز اوغلان وار توتون گتیرین بورا . چوخ گئچمه دى غلام کمتری

قولو باغلی گتیردیلر و صاباحی دار آغاجی قوروب جارچی لار جار چکدیلر . جماعت ییغیشدی مئیدانا و ایستیرلر غلامِ کمتری دارا چکسین لر کی اوردا اولان بیر تاجیر باشی آنلادی کی بو اوغلان ایرانلی دی . گنچدی قاباغا و غلامِ کمترله دانیشاندا گوردو ایصفهان دان گلیبدی و خواجه عبدالله ین اوغلودور . غلامِ کمتر اوره ک له نرکن اوتاجیره و یانیندا کی لارا بئله دئدی :

سیزه دئیم ای تاجیرلر
گؤرون آواره کمتری
هر یتته ن لر منی دانلار
من بختی قاره کمتری

باغچالاری بار اوستونده
آغاجلاری نار اوستونده
بیر بالاجا یار اوستونده
چکیرلر داره کمتری

کمتر عرضین ائتسین سیزه
یار زولفونو تۆکوب اوزه
کۆمک اولسا امام رضا
بلکه قورتاره کمتری

تاجیر باشی گتندی وزیرین یانینا کی بونون قانونی من آلیرام آمما شاه دئدی اولان ایش دئیل و گلدی غلامِ ی کمترله خودافیط لشه کی غلامِ کمتر دئدی دیلیمین اوجوندا بیر سؤزوم وار کی یاز یتیره سن جلال شاهین قیزی سرو سلاطینه :
قاصید گنده ر اولسان شهر ایصفهانه

یئتیر عرض حالی یارا دورما گل
اگر سوروشورسا یار احوالیمی
گونوم دور منیم قارا دورما گل

جوانلار ایچینده آدی بللی دیر
یوسوف جمال لی دی سیاه تئل لی دی
یاشیل باش صونادیر گیرده گؤللو دور
من اؤلمه میش یئتیر داده دورما گل

گول گۆرمه دیم اؤز گولومون طرحینده
جانیم چیخدی بی وفالر قهرینده
غلام کمتر بو قیصر شهرینده
چکیرلر جلادلار داره دورما گل
سؤز تمامه یئته نده غلام کمتر تاجیر باشی یا تاپشیردی کی اؤلومون دن نه آتا سینا سؤز
آچسین نه ده سلاطین پری یه . اینتیظار اولسالار هر زاددان یاخچی دی . تاجیر باشی قفله
قاطرینی یوکلر رکن حاضیرلانیردی حرکت کی غلام کمتر باخندا گۆردو دورنالار گۆی ده
قدبه قد قدلن دیلر و هاوادا چاخ ویرارکن حرکت ائیلرلر وطنه ساری . اوره یی دؤزمه ییب
اونلارا بئله دئدی :

گۆی دن گئنه ن دورنالار
آسر تئل لرین تئل لرین
سوروشسا یار احوالیمی
سؤیله حاللارین حاللارین

سبز گنده رسيز خانيمانا

وئرين باخسين نيشانما

دئيه رسيز آتا آناما

گؤزله مز يوللاريمى

قىزىل گول ، ديبين خارلادى

سینه سين چارپاز داغلادى

توتوب جلاد لار باغلادى

غلامِ کمتر قوللارين

وزير كى غلامِ كمتري جوانليغينا قىي مىردى بير نقشه ايشله دى كى بلكه اونو بير تهر اولوم دن قورتارا و گتندى شاهين حوضورونا كى من سيزين يئريزه اولسايديم قارنينا داش باغلاييب آتارديم دريايا . شاه دئدى سن دئيه ن اولسون قال ياتسين و آتين دريايا . سورا وزير خبر يوللادى ترلاله يى كى من آليم دن گلنى ائله ديم قالانى دا سنين عؤده ن دى . ترلاله تئزير صانديق حاضيرلاييب اونون ايچيني گؤن و مئشين له موشامبالاييب دستور وئردى آپارسين لار دريائين قيراغينا . قيز كنيزلره ده بيراتك قيزيل وئردى كى وئره رسيز جلادلارا كى غلامِ كمتري صانديغا قويوب اتالار دريايا . غلامِ کمتر جلادلارين او قيزيل لارلا يوماشانمالارين گؤره رك بئله دئدى :

اى آغالار موسلمان لار

گلمه يه ايديك بو دونيايا

به وفا قهرى چكمك دن

اليف قدديم دؤنوب يايه

آمدیم یار لبیدن قانندیم
به وفا یاردان اوسانندیم
سئوگی یه قوربان اولایدیم
قوی آتسین لار بو دریایه

سن بیر نازیک بن ایدین
دوست قدرینی بیلن ایدین
منی قویوب گئنه ن ایدین
دوشمه یی دین بو سودایه

چوخ ایسته رم صنابری
اؤلمه سین سلاطین پری
گلیب گؤره نمز کمتری
موژده وئرین ترلاله یه

غلام کمتری قویدولار صاندیغین ایچینه آندیلار دریایه . سو شپه ویرازاق گاه آپاریر اویانا گاه
بویانا . دئه بوگون دئه صاباح غلام کمتر آرز قالیر جانان دوشه . بیردن اؤز اؤزونه دئییر مگر
ایکی دونیانین ضامینی مولا دئمه دی گیرداب دا قالسان منی سسله و بو سؤزلری دئییر :

بو گون منه بیر اوخ آتدین
ووردون منه یاره فلک
آچیلمايان گوللریمی
قیسمت ائتدین خاره فلک

بیرواخت اولدو وئردین دارا

سالدین منی آہ وزارا
 دولاندر دین سالدین تورا
 حسرت قویدون یارہ فلک

من ائیلہ رم آہی زاری
 ایتگین ائتدین مزاریمی
 تاپانمادیم صنابری
 بیرى قالدی قارصہ فلک

کمر چاغیرار مولانی
 داغیتدی خئیر قالانی
 مشکل گشا مرتضانی
 اونلار یئتسین داده فلک

غلامِ کمترین سؤزو تمامہ یئتینجہ دریا صانیدی گؤتوردو روم دریاسی نین کنارینا . روم شاهی نین بیر قیزی ورا نیگار آدیندا کی شیکارا علاقہ سی چوخدی . گوذاری دوشور دریانین کنارینا و گؤرور بیر صانیدیغ دایانیب سویون دایازیندا . نظریہ گلدی کی تاجیرلرین یوکوندن دوشوب و قیلینچی قویدو پولاد قیفیلین اوستونہ . قیفیلی دوغرادى تۇكدو يئره و صانیدیغین قپاغینی قوغزایاندا گوزو ساتاشدی غلامِ کمترہ . باخدیلار گؤردولر ہلہ نفسی وار و داغین دؤشوندہ چادیر اوتاق قورولدی . غلامِ کمتری گنجیر تدبیر چادیرا و یاغی آریدیپ تۇكدولر بوغازینا . اونون یاواش — یاواش ہوشو باشینا گلدی و گؤزونو آچاندا نیگار خانیمی باشی نین اوستوندہ گؤردو . بیر آزدانیشیق دان سورا بیلدی کی بونو دریادان نجات وئریپ لر و بوتون اولوب گئچن لر گلدی گؤزونون قپاغینا . غلامِ کمتر بتردن آغلادی و نیگار خانیمہ بو سؤزلری دئدی :

بیر عرضیم ورا خانیم سنه سؤیله رم
فلک ائدیب شیرین آغزیمی آجی
دولانندیم دونیانی بولمادیم تاییین
بیر درده دوشموشم یوخدور علاجی

اوتاغینا سیاهی لر دوزمه سین
خومارلانیب آلا گؤزون سوزمه سین
اوجور منه باخیب هردن گولمه سین
قاش آلتیندان دا باخماسین قئیقاجی

گنجه گوندوز یالوارارام خودایه
شاهلار شاهی اؤزو ییتسین هرایه
اوجمال شاه آتدی منی دریایه
غلام ی کمتردی ترلاله نین مُحْتَاجی

ترلاله دئییه نده نیگار خانیم بیر اؤزونو گلدی . اونون تعریفینی چوخ ائشیت میشدی . دئدی
جوان من ترلاله زاد بیلمه رم یا گرک منی آلاسان یا گینه صاندیغا قویوب آتاجاییق دریایا .
غلام کمتر قلبینده دئدی دا بوندان آرتیق آرواد یوکو توتانمارام و اونون ایسته دی اومودونو
لاپ کسه کی دئدی سن قیامتین گونونه جان منه باجی سان . بونو دئییه نده قیز های هاینان
آغلادی . سورا دئدی ایندی کی سن منی باجی ائله دین من ده سنی قارداش سسلیره م و بیر
قطار شعری نن غلام کمتره بو سؤزلری دئدی :

باشینا دؤندویوم آلا گؤز قارداش
آلارام اینتیقامینی دوشمن دن
آغلار دیده لرین تۆکمه سین قان یاش

آلارام اینتیکامینی دوشمن دن

درین - درین دیالره دولدوررام
سارالییان گول رنگین دن سولدوررام
دوشمانینی گوز ائوین دن گؤتورره م
آلارام اینتیکامینی دوشمن دن

چوخ ائيله ییب ائتمه سن ده آه وزار
کسه رم باشلاری ویرارام مینار
سنه قوربان اولسون آلا گؤز نیگار
آلارام اینتیکامینی دوشمن دن

نیگار بو سؤزلردن سورا روم ائیلنه گنده رکن آتاسی نین حوضورونا چاتیب بوتون اولوب
گئچن لری آنلادیر . اجازه ایستیر کی قشون گؤتوروب گنده جمال شاهین جنگینه کی ترلاله
نی اوننان آلیب غلامِ کمترله تیویون ائله یه . روم شاهی قیزی نین اوره یینه دین مه ییب
قشونون اختیارین وئردی اونا . قشون چیخدی ائشی یه و روان اولدولار قیصریه شهرینه . آمما
سیزه دئیم سروصنابردن کی تاجیر باشی غلامِ کمترین سؤزونو کی دئیردی " دورما گل "
یئتیردی اونا و اودا بیر لشکر قشون گؤتوروب اوز دؤنده ردی قیصریه شهرینه . یولون چوخون
گلمیشدیلر کی قارص شاهی نین قیزی سلطین پری ، بیر گون یولا باخاندا گؤردو بیر قشون
گلیر . قشونون باشچی سی سروصنابر ایدی . گئچدی قاباغا و دئدی هارا گئدیرسیز کی سرو
صنابر دئدی نیشانلیم غلامِ کمترین داليجا قیصریه یه گئدیرم . سلاطین پری غلامِ کمترین
آدین ائشیدنده آغلادی و سروصنابر دئدی سن نییه آغلیرسان من گرک آغلی یام کی های
وئریب دورما گل کی باشیم جلاد آیین ده دی . سلاطین پری دئدی آخی اوغلامِ کمتر کی
دئیرسن منیم ده نیشانلیم دی . گئدیب باهارا جان گله آمما هله خبر یوخ دی بیله سین دن .

دایان من ده گلیم کی سرو صابر قبول ائله مه دی دندی اگر چوخ ایستیرسن سن ده قشون گؤتور گل . اونلار یولا روان اولدولار و ایکی گون فاصیله سی نن سلاطین پری ده بیر دسته قشون گؤتوروب یولا چیخدی . آما ائشیده ک نیگار خانیم دان کی یئیشیب قیصریه نین داغلارینا و جمال شاها نامه یازیب کی منیم قارداشیم غلام کمتری آتیب سان دریاه کی ایندی نجات تاپیدی و گلمیشم یا ترلاله نی وئره سن اونا یادا کی جنگی میز جنگ دی . قاصید نامه نی گؤتورور قیصریه یه کی گؤرور دروازه باغلیدی . دئیر آچین کی قاصیدم و جمال شاها بیر مکتوبوم وار . دروازه نی قاصیدین اوزونه آچیب واو جمال شاهی گؤرونجه ادب ارکان لا احترام ائدیپ نامه نی وئردی اونا . جمال شاه گوردو نامه نی روم پادشاهی نین قیزی نیگار ایضالایب دی . وزیر ی چاغیردی دندی او اوغلان نجات تاپیب آما او دئیردی ایصفهانلی یام ایندی روم لو چیخیب . نیگارخانیم یازیب کی منیم قارداشیم دی . وزیر دندی اوراسین دا بیلیمه م آما بیزیم گوجوموز روم شاهی نین قیزی نیگار خانیم چاتماز . ایندی کی دئیر ترلاله نی وئرمک له جنگ ائتمه یه جک یاخچی دی کی ائله قیزی وئریب ایشی صولحونن قورتاراق . آما جمال شاه دندی من قورخان دئیلم آلین دن گلنی بش قبا چکسین و صاباح قشونی دروازه دن ائشی یه چک کی گؤره ک نجه بیزه باتا بیلیرلر . سحر اولجاق ایکی قشون اوزبه اوز دورارق نیگار خانیم غلام کمتره تاپشیر کی اوتوردوغون یئرده اوتوراجاقسان و فقط باخاجاقسان . الیم گئت سه قیلینجا مغرب ایله مشرق آراسی قشون اولا قباغیمدا دورا بیلمز . جمال شاه بیلیمه م نه فیکر ائلیری . هفته دوزه لمه میش نیشانلین ترلاله نی سنله آل آله وئره جه یم . من ایستیردیم خوشلوغونان اولا آما او کی جنگ ایسته دی ساواشیمیز ساواش دی . قیز قالخدی آتین بئلینه و قشونا های وئره رک ایکی قشون دئیدی بیر بیرینه . نیگار خانیم هر طرفه دؤنور ایکی جرگه یول آچیر و گندیر قباغا . ائله قیلینج اوینادیر کی گل گؤره سن . هانسی نین چیی نین دن وورور قولتوغوندان چکیر ، هانسی نین بونوندان وورور باش توپ گولله سی کیمی دیغیرلانیر و هانسی نین کمریدن وورور خیار تک وسط دن بؤلونور . قول قیچ لار ائله سؤ رولور مئیدانا کی حق حساب دان چیخیر و گون باتار باتماز

دروازه دن قشونو سوخور ایچری . بئله لیک اوچ گون جنگ ادامه تاپیر و دوردونجو گون ، جمال شاه فیکره گندیر کی ترلاله نی وئریب بلکه جنگی قورتارالار کی غلامِ کمتر ایشی بولاندریر . بیلہ سینہ غیرت آل وئریب گیریر مئیدانا آما گوجو اولسادا جنگ مشقی گورمه دی یینه گوره اون - اون بئش یئردن کمند آتیب قولو قیچی باغی آپاریرلار جمال شاهین حوضورونا . نیگار خانیم تا بو ماجرائی ائشیدیر دستور وئریر قشون دالی چکیلہ . بو حئین ده نیگار گورور کی بیر دسته قشوندا اونلارین قشونونا یاخین لاشیر و خبر توتونجا گورور دوست قشونودور و سرو صناپردی کی هئچ زاددان خبری اولمادان ایصفهاندا گلیب نیشانلی سی غلامِ کمتری نجات وئره . نیگار اونون اوزونده نیقابی گورچک داها اونو یاخچی تانیماق اوچون بئله سوروشور :

بری گل ، گل اوزون گوروم

گوروم سن ده نه کاره سن

آت اوزون دن نیقایینی

عجب قاشلاری قاره سن

سرو صناپرده جوابین دا بونو دئیر :

چیخدیم شهر ایصفهاندا

گوزله رم قیصر قالاسین

گنجمی شم جان و سریم دن

ایچه رم اجل پیاله سین

نیگار دئدی حئیف کی پیس وخت یئیریپ سن یوخسا بیر آرز بوننان قاباق بوردا ئیدی و سوزون قالانین بئله آنلاتدی :

دالدادان کمند آتیلدی

قولاج قوللاری چاتیلدی

غلام میدان دا توتولدی

اولدون دا بختی قاره سن

سرو صنابر دئدی ایندی گۆره ر لر من نئيله يه جه يم و سؤزون دالی سین بئله دئدی :

جنگی من اعلان ائده رم

قیلیش چکیب قان ائده رم

قیصری ویران ائده رم

اثنیت مه رم هئچ ناله سین

سرو صنابر دئدی به سن کیم سن کی نیگار خانیمین قلیبندن گنچدی گل ائله باغیرین چاتلات

دئه من ده بیر نیشانی سی یام :

آل دن گئتدی او نازلی یار

قالمادی من ده اختیار

دردین دن اؤلوری نیگار

گل ائيله درده چاره سن

سرو صنابر دئدی بیرین قاباق دا آلیب بیرى ده سنسن هله داليسيدا بللی دئیل آما نئيله ردا آللی

سین ده آلسا گینه نیشانلیم دی :

خورشید خاور دن اؤتور

بیر موی عنبردن اؤتور

صنابر کمتر دن اؤتور

هئچ دوشمه يه سن درده سن

نیگارلا سرو صنابر دانیشاراق خبر گلدی بیر لشکر قشون گینه گلدی . سرو صنابر دئدی حتمن

قارص شاهى نین قیزی سلاطین پرى دی کی اودا بیر نیشانی سی دی . نیگار دئدی آما من

دن نیگران اولمایین کی غلام کمترله من باجی قارداشیق . اونون نیشانی سی ترلاله دیر کی

قیصریه شاهى نین قیزی دی . اوچ مملکتین قشونو بیر یشره ییغیشاراق جمال شاهین آرقالدی

باغری چاتدایا و وزیره دئدی بیر تدبیر قیل کی وزیر دئدی غلام کمترله ترلاله نی بیر بیرى نن

آل آله وثره ك قال ماقالی یاتدیرداق گنتسین و نیگار خانیم خبر یوللایرلار . غلامِ کمتری بئله
لیك له آزاد ائلی ییب ترلاله نی وئریرلر اونا و باریشیق اولونجا جمال شاهین قصرینده بوتون
نیشانلی لاری بیر یئره ییغیشیب ، غلامِ کمتر اجازه ایستیر کی سازی دیلندیره رکن ترلاله یه
بیر دستان دئسین :

ای آغالار ای مسلمانلار

گزیر اوتاقی ترلاله

مالیم مولکوم شیرین جانیم

هم ده اقبالیم ترلاله

آینینده وار اییک دونو

مَطَلْ قالمیشام ایشینه

هامی نان او مهربان دی

اودور کی گلدی قارشیما

بیر ایستیکان چای وئرمه سه

هئج هوشوم گلمز باشیما

عقلیمی ده سردن آلیب

نیشانلیم دی او ترلاله

قولْ کمتر بیر دستان دئدی

دورنالار گلیر سسینه

قومرو کیمی آوازی وار

مایلم من هوسینه

چیرکین لر خجالت چکیر

گلمه سین لر مجلسینه

بونون کیمی گؤزه ل خانیم

خیدمت ده دورا ترلاله

سۆز تمامه چاتینجا ترلاله دئدی یوخ اوجور دئیل من سرو صابر له سلاطین پری نین قوربانی
 یام و دوسلوغوموز هرزاددان اؤنده دی . جمال شاه قیزی ترلاله و غلام کمتین او بیری
 نیشانی لارینا بیر توی توتاراق گون اوگون اولدو کی غلام کمت قاصید یوللادی ایصفهانه
 کی تئزلیک له گله جه بیگ . آمما نیگار، غلام کمت دئدی من ده سیزین له کلمه لی یم کی
 گؤره م اوردا نئجه توی توتاجاق لار . تاکی تاریخ ، اوزامان اولدو کی بونلار قشون دالدا
 ایصفهانه ساری روان اولدولار . چوخلو دوشرگاه لاردا دوشوب یوللاری آشسالاردا بیرگون
 دوشرگاه لارین بیرینده ، غلام کمت ترلاله نی چکدی آتین بئلینه و دئدی بیز قاباقدان
 گئدیریک سیزده دالدان گلرسیز . بیر آز قاباغا دوشرکن آتی اوتوردو باشینا و آت هارا گئدیر
 دوز حرامی لرین قالاسینا . حرامی لر گؤردولر بیرنفر آتلی گلیر و یاخینا گئنه ن ده گؤردولر
 بیر خانیم دا اوننان برابر دی . ترلاله نی زیندانا آتیب غلام کمتین ده گؤزلرین باغلایب
 وئردیلر میرغضبین آینه . میرغضب ده عم اوغوسو یوسف دی کی اوزونده نیقاب وار و
 تکجه گؤزلری گؤرسه نیر . یوسف اوقدر آدام باشی کسمیشدی کی گؤزلری قیپ قیرمیزی
 قان ایدی . یوسف غلام کمتی تانیمدان خنجری دایادی بوغازینا کی غلام کمت بتردن
 آغلادی و بئله دئدی :

غریب یئرده قضا ایشین ایشله دی
 آیریلدی جاده لر یولوم دان اولدوم
 چرخ دیونموش من له یامان باشلادی
 اولکوشدو صونالار گولوم دن اولدوم

گؤره دیدیم یئتیریر نیگار پاشانی
 یارینینا گؤنده ریدیم نیشانی
 بولبول اؤلدو ویران قالدی نیشانی

بولبول آغلار غونچا گولون دن اؤتور

غلامِ کمتر کی میرغضین گؤز لرینه باخاندا ایسته ر ایسته مز یوسفون یادینا دوشدو سؤزون دالیسین بئله دئدی :

آغلاییم ، آغلاییم سرو صنابر دئییم

محمد پیغمبری من حق دئییم

کسمه باشیم سؤزو مختصر دئییم

کمتر آغلار یوسف قولوندان اؤتور

او آندا خنجر یوسفون الین دن دوشدو یشره و غلامِ کمترین گؤزون آچاندا گؤردو ائله اؤزعم اوغلوسودور . نیقابینی چیخاردیب اونو باسادی باغرینا و غلامِ کمتر باخدیقدا گؤردو ائله یوسف اؤزو دی . هر ایکی سی نین باهار بولودو تک گؤز لرین دن یاش آلدی و قوللارین آجیب بیر بیرلرینی باغری لارینا باساراق یوسف دئدی فرصت دی کی قاجاق یوخسا ایندی گله جک لر باشینی تحویل آلالار . غلامِ کمترین فیکری تر لاله نین یانیندا یدی آما ایندی دوز یول ائله قاجماق ایدی کی جانین قورتارا و سورا گؤره لر نئیلیرلر . یاخین بیر تپه وار ایدی قاجدی لار اوردان اکیلر لر کی گؤز لری قشونا ساتاشدی . دئمه نیگار ، غلامِ کمترین ایزینی توتوب گلکسین چیخسین بورا یا . غلامِ کمترین اوره یی یشرینه گلیب یوسوفا دئدی نه حرامی لر بلکه دریای قشوندا اولسا ، نیگار ین الین دن قورتولاجاقی اولماز . بو قشون بیزیم کی دی و عم اوغلوسو یوسوفا بئله دئیدی :

دولاندى چهار فصل گلدی باهار یاز

بولبولم گول اوسته ائيله رناله نی

بیری یاشیل باشلی بیری قوبا قاز

ماییل اولدم آغ اوزونده او خاله

بیری نین واردی ائل اوباسی طایفاسی

بیری نین آئینده قیرمیز لیاسی
 بیری نین واریدی سولطان باباسی
 بیری آغ بدنه گئییب الوانی

بیری نین ایسمی اوخونور ایران دا
 بیر نین گۆزل لی یی یوخدورجهاندا
 بیری نین گۆزلی گردیش ویراندا
 آسیر جوشور ایستیر کی تثر جان الا

میصیر اؤلکه سین دن گتدیم دؤرد گۆزه ل
 ترلاله سلاطین سروی صنابر
 دؤردونه قوربانندی غلام کمتر
 نیگارین دستیندن ایچدیم پیاله

یوسف دئدی عم اوغلو دئه ائله بو سفرده بیر دفعه آرواد قازانمیشام! غلام کمتر دئدی دؤرد
 دنه گتیرمیشم آما بیری منه حاجی دی . حرامی لرله قشونون جنگی دوشوب نیگار حرامی
 باشینی اؤلدوره رکن ترلاله نی ده زیندان دان قورتاریب گلدی غلام کمترین یانینا کی سنی
 گرک اؤلدوره م کی هئچ هئچی نن ترلاله نی وئرمیشدین دده ن کؤهنه بورجونا . یوسف
 دئدی خانیم اونو اؤلدورمه منی اؤلدور کی عم اوغلو سویام و نیگار اونا باخاندا ، یوسفون
 محبت اوخون یئییب بیر آرز یوموشانندی . گؤردو گۆزه ل لیک ده کمتر دن قالان دئییل . دئدی
 بودا آرواد یو کو توتما ییب کی غلام کمتر دئدی سوبای اوغلان دیر و یوسف لانیگار خانیم
 قهقهه چکیب گولدولر . غلام کمتر گؤردو یوسفون دا باشینا بؤرک گئچدی و نیگار لا
 صمیمی له شیب لر . بو وضعیتی نن یوللارینا دوام وئریب یئتیردی لر ایصفهانین یاخین لارینا .
 وطنین عطری کی ووردو غلام کمتر گؤردو وطن دن شیرین زاد یوخدی . تثر بیر نامه یازدی

آتاسینا کی بیز گلمی شیک چرخین پشوازا . سروصنابره آتاسی جلال شاها بیر نامه یازدی .
 خواجه عبدالله لا خواجه رحیم ائل طایفانی ییغارکن باشینا جلال شاه دا شهرده جشن اعلان
 ائله دی و غلامِ کمترله سئوگیلی لری ، ادب ارکان لا شهره وارد اولدولار . غلامِ کمترله اوچ
 گۆزه لین توپو بیر توتولدی و نیگار لا یوسفون دا توپو آیری .

روایت یثری : خوی / شهرپور آیی ۱۳۶۹ه.ش

This document was created with Win2PDF available at <http://www.daneprairie.com>.
The unregistered version of Win2PDF is for evaluation or non-commercial use only.